

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio. De irregularitate ex defectu lenitatis in Justitia publica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

erit causa sanguinis, nec ulla incurretur irregularitas ex ulla sententia, vel actu judiciali, etiam in criminalibus: ut si feratur sententia condemnans ad triremes, ad perpetuos carceres, ad fustigationem seu virgationem, etiam usque ad sanguinem, sine tamen periculo mortis, non erit causa sanguinis, nec inde irregularitas; & à fortiori nec in aliis poenis sine sanguine inflictis. Additur denique

IV. *Effectu secuto*: Nisi enim certò secuta sit ipsa mors, vel mutilatio rei, nulla erit irregularitas in Judice, vel ullo ministro justitiæ, *omnium consensu*. Quod si dubitetur postea, an mors secuta sit, dicam commodius *cap. seq.* cum de irregularitate ex delicto longè frequentiori; eadem enim ratio erit de hac irregularitate ex defectu lenitatis in justitia publica, in bello justo &c. Jam breviter lustremus personas.

§. I.

Judex, ejusque Assessores, vel Consiliarii.

OMnis Judex Pontifice inferior (excipitur solus summus Pontifex, qui ipsemet supremus Legislator, non est subditus Juri Canonico, quo per Prædecessores Pontifices imponitur irregularitas, cum non habeat imperium par in parem) sæcularis, Ecclesiasticus, ordinariam, vel delegatam potestatem habens hic comprehenditur, cum eadem sit ratio de omnibus. Id tamen discriminis est inter Judicem laicum, & Clericum: quòd Laicus solummodò incurrat irregularitatem sibi pro eo statu parùm noxiam: cæterum justè damnando benè agit, imò

imò meretur. Clericus autem Episcopus v.g. et
 justè damnans præter irregularitatem sibi
 noxiam, quippe impediens ipsum ab omni
 cio sacrorum Ordinum, etiam peccat graviter,
 quòd graviter prohibeatur, ne se ingerat in causam
 sanguinis .cap. sape 26. q. 8. cap. sententia, ut
 rici, vel Monachi. adeoque

47 Judex omnis, Laicus, Clericus, Princeps, Episcopus &c. irregularitatem contrahunt, non solum si ipsimet sententiam mortis, vel mutilationem pronuntiant in reum, effectu secuto; sed etiam si Judici suo delegato in particulari, & definite præstant, vel demandent, ut iste reus morte, vel mutilatione afficiatur, suspendatur, comburatur. *Navar. Aula Molina*, alii cum *Laym lib. 3. just. tract. 3. p. 3. cap. 72.* Si priora præstant auctoritatem sententiæ sanguinis ferendæ præstant. *cap. litteris de excessibus Prælatorum & ibid. G. Abbas. communis DD.* hac enim ratione assessor vel consiliarii non solum vota ferentes pro sententia mortis, vel mutilationis, verum etiam solum præstant auctoritatem præstantes, irregularitatem incurrunt, ut habet *communis DD.* Quare Consiliarii Clerici, v. g. Canonici, propositâ causâ sanguinis, mox abscedere debent, saltem à sessione. Si similiter auctoritatem præstantes, Judex, Princeps (etiam delitescens sub cortina) sicut omnes ministri justitiæ, etiam infimi satellites, præstant executioni mortis in locis sui territorii: quæ tunc ipsorum auctoritate mors infertur. Alii autem privati, & famuli domesticæ ad mera dominorum ob-

obsequia domestica deputari, etiam si cum dominis assistant, immunes sunt ab irregularitate; quia, ut supponimus, nihil conferunt ad sententiam exequendam. Secus esset, si quid autoritatis conferrent, uti revera conferre videntur stipatores Aulici Principum, vel Magnatum, etiam infimi satellites, 4. Idem à fortiori dicendum de Ecclesiasticis: nam ex cit. cap. ex litteris, de excess. Pral. quidam Episcopus pronuntiatur reus irregularitatis, quia interfuit cujusdam furis suspendio in proprio territorio, & ideo, ut autoritatem afferens executioni capitali. Cæterum si Clerici, quicumque etiam Monachi assistant alio fine curiositatis, sive amicitiae, sive alterius causæ gratiâ, ne timeant irregularitatem; imò neque peccatum. Quod si textus aliqui canonici strictius loquantur, ut cap. Sententia, ne Clerici vel Monachi. certè jam legitime desueverunt: Vide Dianam p. 4. tract. 2. resolut. 35. Denique qualiter unam, vel plures irregularitates contrahant Judices, si una, vel diversis sententiis plures condemnent mortis, res modici momenti, videri potest apud cit. & strictim Tamb. cit. §. 10. à num. 15.

Non ergo hanc irregularitatem incurrun.

I. Princeps etiam Ecclesiasticus, Episcopus, vel 48 Prælatus jurisdictionem simul temporalem habens (quales plerique sunt in Germania) imprimis, cum hanc ipsam temporalem jurisdictionem suam in ordine ad causas sanguinis aliis sæcularibus idoneis Judicibus, vel Præfectis delegant, prout certè delegare

gare possunt, & debent. Sic enim definitur in
 Textu *c. Episcopi, ne Clerici, vel Monachi*
 Nam aliter ipsi ea potestate licitè fungi non possunt
 quotquot deinde sequantur sententiæ sanguinis
 Item si leges pœnales etiam mortis ferant contra
 malefactores, Judices creant, illis causas sanguinis
 cognoscendas & judicandas committunt, delegant
 etiam in particulari de hoc, vel illo crimine,
 malefactore mandant, & monent, ut justitia
 juris ordo servetur, secundùm leges judicet
 &c. Ita habetur *cit. c. ult. ne Clerici, vel Monachi*
in 6. Dummodò ipsi autoritative non assistant
 nec in particulari & definitè hunc aliquem
 tentiari mandent, ut modò dictum fuit. Ceterum
 possunt etiam Episcopi, & Ecclesiastici Præ-
 cipes latam Judicis sententiam moderari: ut scilicet
 cet dicant; si omninò reus morte condemnatus
 est, non rotâ igne, furcâ, sed gladio plectatur
 nota irregularitatis: quia sic non exercent acri-
 severitatis, sed misericordiæ, & lenitatis: non enim
 mortis causa existunt, sed partem supplicii auferunt

49 II. Non incurrunt Episcopi, & inquisitores, &
 rumque officiales Ecclesiastici, si reum incorrigibilem
 sive laicum, sive clericum ante degradatum
 postquam officio suo in proprio tribunali fuerint
 fuere, sæculari potestati tradant, etsi certissimè mor-
 te plectendum: quia ipsi mortis sententiam non
 pronuntiant: sed sæculari potestati id munus re-
 quunt, ad quod debitè exequendum eos etiam ge-
 neraliter adhortari possunt. *Ex communi L. 1. c. 3.*
 3. Quando tamen Clericum degradatum tradant

Judici sæculari, ex juris præscripto; c. *Novimus*, de verb. signif. intercessionem præmittere debent, ut Judex circa eos sententiam moderetur, quantum fieri potest citra mortem, vel mutilationem: quæ tamen intercessio non videtur necessaria ad vitandam irregularitatem; quando enim Ecclesia tradit reum degradatum Judici laico, directè solùm hoc agit, ut eum privet privilegio Clericali, ex quo consequitur jurisdictio sæcularis super illum, ut notat Filiutius *tract. 19. c. 9. q. 8.*

III. Non incurrunt Doctores, Professores, Con-
cionatores, Confessarii docentes, vel dicentes cer-
tum crimen esse dignum morte, etiamsi inde se-
quantur mortes talium criminoforum: quia hæc
est cooperatio nimis remota. Neque etiam incur-
runt, si in particulari consulantur, vel interro-
gantur, an talem reum liceat, deceat, necesse sit occi-
dere, hoc, vel illo supplicio, ipsique absolutè re-
spondeant veritatem aperiendo, & jus explicando
generaliter, & speculativè ex parte intellectûs:
dummodò in particulari nihil suadeant, vel ju-
beant, sed liberum totum relinquunt Judici, etiam-
si prævideant mortis supplicium secuturum: quip-
pe ad quod ipsi directè non moverunt, sed solùm rei
veritatem apperuerunt, quâ cognita, Judex seipsum
ad id, quod justum est, permovit. Gloss. *in c. ex
litteris, verb. consuluit, de excess. Pral. Molin. tract.
3. disp. 74. Laym. cit. n. 4. Vasq. aliisque cit. Diana
p. 4. tract. 2. resolut. 99.* Et certè non incurrunt
ex probabili regula Recentiorum infra in fine ad-
ferenda: quia non agunt ut ministri justitiæ ex offi-
cio.

144 *Traët. V. in V. præceptum Decalogi. Cap. II.*
cio. Et si contra sentiant *Sylvest. Henriq. Avila.*
Filliucio cit. cap. 9. q. 7. Nimirum si in particulari
immineat periculum hominis deformandi, non
posse clericum de jure consultum, etiam generali
responsum dare sine nota irregularitatis. Quod
saltem ut periculosum, & aliquando scandalosum
cavendum censeo extra necessitatem, quando
circumstantiæ nimirum sufficienter possunt consuli.

§ I IV. Plus adhuc sine nota irregularitatis permissum
est Confessariis, ut nimirum Judicem aliquem
peccatum mortaliter, non tantum generatim
moneant, & explicent, quid in hac materia debet
vel debitum, licitum, vel illicitum sit; sed etiam
in particulari urgeant, & si opus sit, negata ab
solutio cogant officio suo satisfacere, reum Repu-
blicæ noxium secundum jura, & justitiam judicem
proponant; attamen in his terminis abstrahendo
ut determinatè directèque non moveant ad tale
hominem in particulari occidendum &c. *ex com-
muni Molin. & Laym. cit.* Item hortari possunt
reum, ut cum Juridicè interrogatus respondere
neatur, fateatur veritatem, etiam si crimen sit
dignum, & certo plectendum. *Ita cum Henr.
Avila & aliis Laym. cit.* Item persuadere possunt
reum, ut acquiescat justæ sententiæ, quam non
test differre sine injusta appellatione. Secus, si
set cum justa appellatione, aut si crimen falso
fessum, ob quod morte plectendus esset, vellet
vocare: tunc enim Confessarius dissuadens appella-
tionem vel revocationem, morte secuta sine dubio
irregularis fiet ex delicto: quia injustè cooperatur

ad mortem rei; potest tamen reo de se nolenti re-
vocare crimen falsò concessum ob metum torturæ
iterandæ, & malenti mori, acquiescere, cum is non
teneatur vitam suam tueri cum tanto incommodo.
Sed de hoc infra. *Ratio omnium dictorum est.* Quia
non est credibile, Ecclesiam voluisse irregularitatis
obicem ponere, quò minus Princeps, Doctores,
Confessarii &c. suo munere ad justitiam debito
salubriter fungi possint.

§. II.

Accusans, Denuntians.

Incurrunt irregularitatem omnes accusantes, de-
nuntiantes, vel tradentes reum actione crimi-
nali, ad fumendam vindictam de crimine, morte,
vel mutilatione digno, ipso facto, laici quidem si-
ne peccato; Clerici etiam cum peccato contra gra-
vem prohibitionem Ecclesiæ. *Communis DD. teste*
Avila p. 7. disp. 31. sect. 2. dub. 10. Suarez alii
cum Laym. cit. n. 6. Esto etiam accusator prote-
stetur, se petere, vel intendere criminis vindictam
fieri citra mortis, vel mutilationis sententiam: cum
enim Judex ab actore postulatus judicare soleat, &
debeat secundum leges, protestatio illa actoris ac-
cusantis de crimine secundum leges morte, vel mu-
tilatione digno, erit contraria facto, ideòque in-
utilis ad evitandam irregularitatem.

Item incurrunt accusantes, vel denuntiantes
etiam actione civili ad compensationem damni, vel
injuriæ illatæ, sed in causâ civili simul criminali
morte, vel mutilatione digna (ut furto, rapina)

à Judice ex officio secundum legem, & iustitiam infligendam: in causa quidem propria, si fiat ab ipso, protestatione mox intra ponenda: in causa vel aliena etiam facta, & non obstante quacunque protestatione se criminalem vindictam non intendens secuto nimirum effectu, si Judex crimine secundum leges ita exigente, mortis, vel mutilationis sententiam inflixerit. *Communis DD. Navar. c. 27. §. 217. §. 12. Avila cit. dub. 11. conclus. 2. Molin. cit. n. 8. Laym. cit. n. 5.* Ratio est: quia Canon mox citandi eam protestationem denuntianti solent in causa, vel injuria propria concesserunt; non in aliena, contra irregularitatem incurrendam.

Non ergò hanc irregularitatem incurrun.

§3 I. Accusantes, vel denuntiantes, aut actionem merè civili ad jus suum recuperandum, ad compensationem alicujus damni illati &c. aut actionem quidem criminali, sed de crimine morte, vel mutilatione non digno: esto etiam Judex ex propria vitia, vel ignorantia, vel alia causa accidentali incurreret ad mortis, vel mutilationis sententiam proferendam; id tamen accusatori nec intendenti, vel prævidenti imputari non poterit ad irregularitatem, seu Laicus, seu Clericus sit. *Communis DD. Navar. Molin. aliisque cit. Laym. cap. 7. p. finem.*

§4 II. Non incurrunt accusantes, vel denuntiantes de crimine patrato pernicioso Reipublicæ, ipsorum met, vel alius, quod alia ratione emendari non potest, nisi per judicialem processum. *Communis DD.*

eundem, & Dianam p. 4. tract. 2. resolut. 33. Ratio est: quia Canones nunquam infligunt irregularitatis notam propter officium cuius debitum ex lege naturali Charitatis, vel alterius virtutis: atqui accusare malefactorem, si ita necesse sit ad liberandam Rempublicam, seipsum, vel proximum ab impendente gravi periculo, opus Charitatis est: ergo &c. Neque hoc casu opus est protestatione aliqua, cum opus suapte natura ab irregularitate exemptum sit.

III. Non incurrunt tum Clerici, tum Laici quicumque in causa propria, qui scilicet injuriam passi sunt, aut in persona, vel in bonis propriis, aut in persona, aut in bonis eorum, qui sunt ipsis commissi, ut domesticorum, populorum, Ecclesie suae; aut in persona, & bonis eorum, qui sunt ipsis ita conjuncti, ut velut una persona censeantur; ideoque eorum injuria ad ipsos pertinere, & redundare jure censeatur: ut Parentes, filii, fratres: hi, inquam non incurrunt irregularitatem accusantes, seu denuntiantes malefactorem, v. g. furem, raptorem, actione tantum civili ad solam compensationem damni vel injuriae illatae; dummodo expressè protestentur, se sanguinis poenam non postulare, sed solum jus suum etiamsi ex qualitate criminis, certò intelligant fore ut Judex ex officio, & jure moveatur ad mortis supplicium inferendum, *communissima apud cit.* Et expressè statuitur in jure c. 2. de homicidio, in 6. Ratio redditur *ibid.* in jure. Nam alioquin si Praelati, vel Clerici propter metum hujusmodi, quia Judex ad poenam sanguinis posset procedere, de suis male-

malefactoribus taliter conquiri non audent, datur plerisque materia trucidandi eosdem, & bonaliberè depredandi. Sic ibi. Licet autem qui accusat, vel denuntiat civiliter tantum de crimine, quod scit dignum morte, vel mutilatione censetur indirectâ voluntate esse causa mortis, quam decernendam Judex ex officio suo deponi solet occasione ejusmodi accusationis, denuntiationis; talis tamen indirecta voluntas cundum Canon. Constit. retractari censetur, eo quo quis suam, vel suorum injuriam prosequi per prædictam protestationem.

56 Formula autem protestationis necessaria ad evitandam irregularitatem juxta prædictum S. Textus, hæc est, tres clausulas continens. *Ego NN, 1. accuso, vel denuntio Petrum v. g. factorem de furto mihi illato: ac 2. peto, ut damnum mihi reficiatur, & caveatur, ne in futurum quid is contra me moliat; expressè tamen 3. testor, ac dico, me nec petere, nec velle, ut contra Petrum vindicta sanguinis exerceatur.* Si habeas duas priores tantum clausulas, ommissâ tertiam nulla erit protestatio, cujus forma tota in consistit clausulâ; ideoque secuta morte vel mutilatione rei à te accusati, vel denuntiati, irregularitatem non effugies. Est autem hæc protestatio facienda coram eo Judice, ad quem defertur delictum, si delatum jam fuit, idque vel in primo limine querelæ, vel antequam processus fuerit absolutus, saltem ante latam sententiam; sic enim semper huc potest impediri rei deformatio, quantum

Subsect. 1. De irregularit. ex defect. leuit. 149

ex parte accusatoris. At post sententiam latam, etsi ante ejus executionem, inutiliter fieret, quia executio impediri non potest post latam sententiam. *Lege Avillam de cens. p. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 10. n. 9.*

Caterum necesse non est, ut ejusmodi protestatio fiat vero animo liberandi reum à deformitate: Unde licet prævideas crimen, quod defers utpote grave, certò esse morte, vel mutilatione plectendum; imò etiamsi id maximè optes, & intendas ut reus per Judicis officium morte puniatur, sic ut protestatio tua externa tantum, & omnino ficta sit, nihilominus secutà morte rei, non evades irregularis: sicut econtra irregularis evaderes, si eam protestationem omitteres; etsi animo minimè intendens mortem accusati. *Ita contra Navar. Sylvestrum, Angelum, & alios Covar. Avila, Henriquez, Coninch. Laym. cit. num. 6. §. ex quo relitè alii cum Diana p. 4. tract. 2. resolut. 75.* Ratio est: quia adhuc satis servas, quod Canon præcipit; licet enim (ut adversarii ajunt) ficta protestatio non sit vera protestatio simpliciter, & in re, præsumitur tamen vera protestatio in foro externo, & idem operatur, quod vera; in fore enim externo secundum exteriora judicatur, & punitur, non secundum interna. At quid si damnum mihi illatum à grassatore possim alio modo compensare: possumnè nihilominus accusare cum dicta protestatione, ut secutà deformitate accusati irregularis non fiam? posse. Esto aliquando pecces contra Charitatem. *Ratio est:* quia hic modus accusationis est absolute à sacris Canonibus concessus, cum agitur

de damno proprio, & semper eo justè uti poterit
omisso alio modo recuperandi. Cæterum si tu
parte una facile possis damnum tuum recuperare
& ex alia parte certò prævideas misellum de
mandum, te peccare contra Charitatem, cau-
videat.

58 IV. Consequenter non incurrunt seu Laici,
Clerici irregularitatem, qui eo casu talem malef-
ctorem ad eum finem accusanti, vel denunti-
cum dicta protestatione capiunt, detinent, Judicem
tradunt, aut locum, ubi latet, indicant &c. Quo-
cui finis permissus est, etiam media ad eum finem
necessaria permissa censentur, ut notant DD. passim.
Item non incurrunt, qui contra aggressorem viam
vel bonorum sui, vel proximi clamorem tollunt
et si contingat, eum idcirco capi, & à Judice puniri.
Quia talis defensio est de jure naturæ, quod leges
positivæ Canonum impediri non debet. Ita cum
Laym. cit. cap. 7. num. 6. Quoad clamorem tantum
ejusmodi contra furem, vel raptorem excitandum
siquidem agitur de conservatione, vel recuperatione
re rerum propriarum, distinguendum est: vel enim
fur deprehensus postea Judici tradetur, & iudicium
occidetur? & sic non est periculum irregularitatis
cum ipsemet etiam læsus furem capere, & Judicem
tradere potuisset adhibita protestatione. Excipitur
tamen, nisi clamans, vel manifestans esset minister
justitiæ, vel testis necessarius, vel accusator, aut
testis necessarius ad cognitionem causæ, tunc enim
incurreret ex supra dictis. Aut ab accurrentibus
privata autoritate occidetur? & clamans id adre-

tit, etiamsi id non intenderet clamando, sed solum, ut suas res recuperaret? & sic incurrit irregularitatem. Communis DD. Sententia *Innoc. Hostiens.* & Abbas in cap. significasti 2. de homicid. Navar. cap. 27. num. 236. *Filliucius tractatione 16. cap. 9. §. 10. §. dices.* Nihilominus alii

Dubitant adhuc, & etiam hoc casu non incurri⁵⁹ irregularitatem, magis inclinant *Covar. Avila, Laym. cit. Tumb. cit.* Et omnino probabile est; cum hic nec sit irregularis ex delicto, nec ex defectu lenitatis; nam homo ille clamando, & homines advocando ad res suas liberandas nihil deliquit; & occisio illa facta est omnino, imò contra intentionem clamantis, adeoque illi, tanquam causæ morali adscribenda non est. Et esto occisio illa aliquatiter prævisa clamanti, saltem indirectè voluntaria sit, adhuc tamen non incurret irregularitatem ex defectu lenitatis, ex probabili Regula infra in fine probanda: quia non agit ut minister Justitiæ ex officio, ut de se patet. Probabilis omnino Sententia; et si prior ob autoritatem DD. probabilior, & tutior. Eademque ratione dicendum de clamante contra furem pro conservatione, vel recuperatione rerum proximi, vel alienarum præsertim non modici momenti, ut cum *Sa*, & aliis probabiliter docet *Laym. l. cit.* sive à Judice, sive à circumstantibus fur occidendus sit: cum clamans opus Charitatis ergà proximum exercuerit, & occisionem nullo modo intenderit, ideoque non debeat idcirco irregularitatis notâ affici.

§. III.

Testes.

60 **I**ncurrunt irregularitatem omnes testes voluntarii in causa criminali sanguinis, secuto effectu. *Communis DD. cum Suarez disp. 47. Sect. 3.* Ratio est: quia testes proximè cooperantur & accusatori, & Judici, & eum practicè movent ad sententiam criminalem ferendam, consequenter & actu secuto irregularitatis participes fiunt: & non sit canon specialis decernens testes irregulares decernunt tamen Canones, omnes verbo facto ad homicidium cooperantes (quales sunt testes) irregulares esse. *Adde*, quia testes verè sunt ministri iustitiæ à Judice assumpti, vel missi, cum reus damnari non possit, nisi causa testes probetur. Et rectè addunt DD. *communis apud Molinam, Suarez, Laym. cit.* Advocatos testes in causa criminali nihil adjuvari per protectionem supra positam pro accusatoribus, si eorum allegationibus Judex ad sententiam sanguinis ferendam motus fuit, quia Advocatus, & nunquam propriam, sed semper alienam causam prosequuntur. Qua ratione Clerici ad ferendum testimonium in causa criminali compelli non possunt, cum ipsis per Canones prohibitum sit, quid si testificentur pro eo, qui ipsemet cum protestatione excusat suum malefactorem, si Judex idè reum deformet, vel morti tradat? Tunc currere irregularitatem docent *Covar. & Bonac. apud Tamb. lib. 10. de Cens. & Irreg. traët. 4. de reg. c. 15. §. 12. a num. 11.* ob eandem rationem

quia scilicet privilegium illud non incurrendi irregularitatem ob illam protestationem conceditur accusanti in propria sua, vel suorum causa tantum: at testis semper testificatur in causa aliena; in causa enim propria sua, vel suorum nunquam aliquis admittitur testis.

Contra verò non incurrere æquè probabiliter docent *Farinacius, Felinus, alii* apud eundem *ibid.* Ratio est; quia sacer Canon id concedens accusatori, omnino debuit etiam id concedere testi; alioquin quid juvaret accusatorem accusare, si deinde testes retardarentur ex metu irregularitatis &c. Ratio omnino probabilis. Dixi: *Testes voluntarii* scilicet vel ultro se offerentes, vel rogati ab accusatore, vel à Judice simpliciter vocati absque præcepto obligante in conscientia. *Et in causa criminali sanguinis*: juxta omnia suprâ dicta de accusante, vel denuntiante *a. n. § 2.* eadem ratione applicanda Testibus.

Non ergo irregularitatem incurrunt.

(REGULA GENERALIS)

Accusans, vel denuntians, testificans compul-
sus lege justitiæ, vel Charitatis, aut præcepto
Judicis obligante in conscientia, ne scilicet proximus, vel communitas damno afficiatur verè imminente, & aliter non evitabili: ut si scias Petrum parare insidias mortis suo inimico, moliri rebellionem in Republicam, Principem &c. liber eris ab irregularitate. *Communis DD. apud cit. Tamb. §. 11. a num. 13.* Ratio est: quia lex hæc irregularitatis

K 5

ratis

tatis CHRISTI mansuetudinem referens, non potest fuisse introducta cum damno innocentem Reipublicæ, seu privatæ personæ, obligans contra Præceptum Charitatis, vel justitiæ ad non male festandos, vel denunciandos eos, qui mala moluntur contra proximum, Principem, Rempublicam, ut supra etiam indicatum est: ergo &c. Neque necessaria est protestatio sæpè dicta, ut contra *Jetanum, Sayrum, & alios*, rectius docent *Molina tom. 1. tract. 2. disp. 109. num. 7. Avila p. 7. de dispens. 5. sect. 2. dub. 12. Tamb. cit. n. 16.* Ratio quia hæc protestatio est remedium institutum à sacris Canonibus ad removendam irregularitatem, quæ aliàs ex tali denuntiatione, vel testificatione eratur currenda; atqui ex delatione, vel testificatione facta ex obligatione præcepti, nulla unquam incurrenda est irregularitas; ergo &c.

62. Dixi autem rursus: *de damno vere imminente, & aliter non evitabili*: Nam si damnum etiam non re imminens potest alio modo averti, & impedi, saltem denuntiatione periculi ac mali impendendi in genere, sine designatione personæ, tu verò alio modo utaris, sine necessitate designes personam, secutâ deformatione irregularis eris: jam enim non egisti ex obligatione, et si fortè ex motivo justitiæ, vel Charitatis. Ita *Suarez, Favinae. Filius in eius tractatione 19. c. 9. n. 249.* Aliosque citat *Tamb. cit. §. II. n. 15.*

63. At, quid si quis accuset, vel denuntiet, aut testificetur metu compulsus ab extrinseco, sive iusto, sive injusto, etiam ab ipso Iudice in causa criminata

minali sanguinis? R. Talem adhuc fore irregularem. Ita Henric. Suarez, Avila, Hurtad. aliisque citans Diana p. 4. tract. 2. resolut. 31. Ratio est: quia semper cooperatio directa & voluntaria ad mortem proximi est causa irregularitatis inducendæ ex sacris Canonibus: Atqui cooperatio testium directa est, & voluntaria, cum metus non tollat voluntarium simpliciter: ergo &c. Supponimus autem ex alia parte non adesse hinc obligationem naturalem iustitiæ, vel Charitatis. Neque obstat, metum gravem excusare à pœnis, & censuris, cum Ecclesia non intendat obligare Fideles cum tanta difficultate, quantam affert metus gravis. Nam hæc irregularitas ex defectu lenitatis non est pœna, vel censura, quæ contrahatur ex culpa, sed est solum indecentia & inhabilitas quædam, quæ sine culpa contrahitur ex defectu lenitatis, quæ fuit in Christo Domino. Undè hinc obiter advertet: ejusmodi testes, Accusatores, Advocatos ex officio, dum causa adhuc criminaliter pendet, non posse ad SS. Ordines promoveri: quia si sint victores, reo condemnato, & deformato erunt irregulares, si victi causâ cadant, fortè erunt infames ratione calumniæ. Vide Majolum lib. 2. de irregular. c. 7. n. 4. & 5.

§. IV.

Ministri Processûs Executionis &c.

Incurrunt irregularitatem omnes Ministri processûs ex officio in causa sanguinis, ejusmodi sunt

sunt 1. accusatoris, seu actoris advocatus, vel procurator contra reum, secuta morte, vel mutilatione: hic enim valde directe influit in sententiam sanguinis, movendo Judicem ad eam ferendam.

2. Tradentes ex officio reum Judici ad formandum justum processum. 3. Torquentes eundem ad exprimendam confessionem. 4. Judicis in processu Consilarii, & assessores ex officio. 5. Tabellarii

Notarii, seu scribae in processu; Item Commissarii Sollicitatores, aliique, qui Judicem ad dandam istam sententiam deformationis ex officio adjuvant.

Semper intellige secuta deformatione mortis, & mutilationis. *Ratio omnium est:* Quia hi omnes directe cooperantur ad deformationem & quidem ex officio: ut ministri justitiae, quod semper ad propter infra dicenda N. IV.

65 Non autem incurrunt irregularitatem Advocatus rei contra accusatorem, praecise manentes in terminis justae defensionis: etiamsi aut reus aliunde convictus deformetur, aut accusator causam cadens morte vel mutilatione plectatur: quia primum citra ejus intentionis culpam ut supponitur: alterum vero non nisi remote & indirecte concurrunt. Incurreret autem irregularitatem, si etiam recte agat ad punitionem accusatoris, vel poenitentiae postulet, secuta deformatione: aut si causam injustam accusati defendat, ut ideo accusatus injuste causam cadens, morte, vel mutilatione plectatur: quia sic dedit operam rei illicitae ad injuliam poenam alterius, ideoque incurreret irregularitatem ex delicto homicidii, nisi excusaretur a bona fide.

Subsect. I. De irregularit. ex defect. lenit. 157

Cæterum Advocati, sicut & cæteri officiales curiæ secularis in causis sanguinis nullâ secutâ morte, vel mutilatione, non sunt irregulares simpliciter, sed tantum secundum quid, ratione muneris durantis, quo deposito, non manent amplius irregulares, sed licitè Sacris initiari possunt. *Ex communi Suarez, Filiucius cit. c. 9. q. 12. n. 257.*

II. Incurrunt omnes ministri executionis ex of-66
ficio: utpote, præter Judicium sententiam ferentem de quo supra seorsim: 1. Qui dictat, scribit, publicat, signat litteras pro vindicta sanguinis. 2. Carnifex, seu quisvis executor sententiæ justæ, omnesque ejus cooperatores ex officio, instrumenta portantes, applicantes &c. 3. Ipse comitatus satellitum pro custodia rei à latâ sententiâ tantum, (non autem antea) ad locum supplici: omnesque executioni, ne ea impediatur, autoritativè assistentes, juxta dicta §. 1. *Communissima DD.* Ratio communis omnium est: quia omnes enumerati concurrunt ad deformationem tanquam ministri justitiæ ex officio. 4. Huc merito revocantur illi, qui jultè licet, & sancta intentione occidunt bannitos, vel proscriptos, de quibus occidendis facultatem legitime & jultè dedit Princeps, vel Magistratus, quia tunc quilibet de populo constituitur minister justitiæ, paulò honoratior carnifice, ideoque defacto occidens irregularis est secundum omnes, teste Filiucio sæpè cit.

Et universaliter omnes cooperantes &c. Præter67
hactenus enumeratos quinam alii cooperantes ad deformationem rei ex justitia publica incurrant irregulari.

158 *Tract. V. in V. praeceptum Decalogi. Cap. II.*
regularitatem ex defectu lenitatis, merito deesse
unam Regulam generalem omnes complecten-
tem; hanc autem aliter tradunt Antiqui, aliter
recentiores Theologi. Utramque permixtim
in Resolutione: de hic seorsim distinctè cum
casibus.

Regula Antiquorum.

68 III. **G**eneraliter irregularitatem incurrun-
t omnes per se directè, & proximè cooperan-
tes ad infligendam, vel notabiliter accelerandam
mortem.

69 Non ergo incurrun-
t indirectè tantùm, & rem-
otè valdè cooperantes. Utpote 1. Opifices, qui
fascias, rotas, funes, scalas, carnificios gladios, alia
instrumenta supplicii conficiunt, vendunt, aut
donant, etiam immediatè ad executionem. Incur-
runt autem qui similia instrumenta (intellige ex
supra) ad locum supplicii applicant, aut adierunt
hi enim censentur causa propinqua mortis, illi
moti tantùm. *Ita cum aliis Laym. cit. c. 7. num. 1.*
Diana p. 3. tract. 5. resolut. 79.

70 2. Non incurrun-
t, qui non aded notabiliter
accelerant mortem: v. g. si Confessarius hortetur
reum, ut in via procedat, se ad justum supplicium
comparet, vel ascendat scalam, exuere juvet
quamvis enim talia ut indecentia, & irregularitas
tem sapientia ob aliqualem accelerationem mor-
tis cavenda sint Confessario, & meritò à spectato-
ribus peritis prohibenda, tamen parùm pro nihilo
reputatur. *Ex communiori Laym. cit.* Qua ratio
Sotus apud Laym. meritò ridet scrupulam aliam

ius Confessarii, qui reum ad supplicium comitatus, quod asinum illum vehementem pupugisset, sicque ejus mortem accelerasset, irregularem se existimabat. Similique ratione rectè resolvit Diana p. 8. tract. 7. resolut. 61. Non fuisse irregularem Confessarium illum, qui, cum carnifex æstimaret reum suspensum jam esse mortuum, clamavit, vivit, adhuc vivit: unde denuò carnifice collum stringente extinctus est. Casus sæpiùs contingit, & à viris doctis excusatus est, cum sit potiùs opus misericordie, & lenitatis, quàm severitatis.

3. Similiter non incurrunt Principes Ecclesiastici, si suspendendos, vel cremandos, moderando sententiam, jubent decollari, etsi non modicè inde accelerata morte: quia exercent actum lenitatis, non severitatis, ad quem per accidens est illa acceleratio. Similiter non incurreret, qui impetrat, ne reus per viam publicam cum suo, vel familiæ dedecore ducatur, sed alià viâ, etsi breviori, ut per accidens contingat mortem accelerari. Ita *Henriques Avila, Laym. loc. cit.*

Denique non incurrunt, etiam Clerici, vel Monachi, si solum spectandi gratiâ assistentes suppliciorum, modò non cum autoritate præsentiam exhibeant: quia illi nullo modo etiam indirectè concurrunt ad necem rei. Certè tamen id non deest: &c. *sententiam. Ne Clerici, vel Monachi, vetatur, ne Clerici in majoribus Ordinibus constituti inter reliquam turbam assistant supplicis reorum, ne curiositatis vitio notentur. Sed jam vides prohibitionem non esse gravem. Sin verò & ipsi reum*
conso-

consolari velint, vel modum assistendi, ac con-
landi ex Sacerdote assistente reo addiscere, tum
extra turbam, lateri illius adungere debent, ut
servat Laym. *cit. n. 2. in fine.* Hæc quidem
nia vera sunt. Veruntamen regula hæc profectim
non exhauritur, sed plurimas relinquit difficultates
& casus scrupulosos, videatur ergo breviter.

Regula Recentiorum.

73 IV. **G**eneraliter irregularitatem hanc ex
tu lenitatis contrahunt omnes, &
qui ad deformationem, seu mortem, ejusve
bilem accelerationem justè, ut ministri justitiæ
officio concurrunt; non autem contrahunt ali-
vati non ut ministri justitiæ ex officio sed pro
tu sine peccato quomolibet concurrentes.
D. D. Recentiores communiter. Et ultra triginta
citatur Diana p. 11. *tract. 2. resol. 63.* inter
Coriphæus *Vasq. & Card. de Lugo disp. 22. ad
nit. n. 3.* Tamb. *cit. c. 15. §. 13. a. n. 8. late.*
tio potissima, & efficax est: quia irregularitas
omnium consensu, non incurritur, nisi in casibus
jure expressis: atqui irregularitas ex defectu leni-
tis solum expressa est in jure contra ministros jus-
titie concurrentes ad deformationem, non autem
contra alios non ministros: ergo ab illis tantum
non ab his contrahitur. Minor constat indubi-
tatione omnium textuum factorum, quibus nituntur
aliqui in probando oppositum, qui textus, si atten-
legantur, certè aliud non exprimunt. Duo pro-
pue adferri possunt.

74 I. Adfertur Innocent. III. *cit. s. sentent. ut*

trici, vel Monachi. Ubi textus habet. *Sententiam sanguinis nullus Clericus dicat, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exercent, aut ubi exercentur, intersit.* (Et paulò post) *Ne quisquam Clericus litteras dicat, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas: Unde in Curii Principum hac sollicitudo non Clericis, sed Laicis committatur.* Hæc Pontifex. Sed ubi hic clarè exprimitur quæcunque operatio ad iudicium sanguinis, nisi illa ipsa, quæ est ministri iustitiæ ex officio? Certè id clarè ostendunt ea verba: *Exerceat: & in Curii Principum hac sollicitudo Laicis committatur:* Nonnè hæc significant officium? Adeoque eo textu, sicut & in aliis, solum prohibetur, ne Clerici sint ex officio ministri Principum in rebus pertinentibus ad causam sanguinis. Et meritò, tum, ne commisceantur negotiis sæcularibus: tum maximè propter peccatum, ne secuta executione sententiæ, sint irregulares: sic enim ad deformationem concurrunt, ut ministri iustitiæ.

2. Adfertur definitio CLEMENTIS IV. apud 75
Abbatem in dictum c. *Sententia. Ne Clerici, vel Monachi.* definitis: Clericum quendam ex iussu sui Principis legentem litteras, quibus monebatur Princeps, ut talem facinorosum in tali loco latentem capi juberet (captus autem, & morte punitus est) esse irregularem. Atqui non constat de hac definitione. Proferatur ejus authentica: autoritas enim Abbatis non convincit. Certè illum Clericum non fuisse irregularem meritò censet Laym. *cit. v. 2.* cum fuerit causa valde remota, & accidentalis ad

mortem. Et dato, constet de hac definitione: unde tibi constat, Clericum illum legentem non fuisse Ministrum Principis in omnibus obsequiis, etiam criminalibus expediendis, scribendis, legendis &c. & tunc sine dubio contra SS. Canones: ideoque merito secuta morte irregularis pronuntiatus.

76 Stet ergo hæc Regula, & Sententia verè probabilis, & tuta, tum autoritate tantorum DD. ratione data: tum etiam, quia innumeros scrupulos à Fidelium conscientiiis removeret, quos quidem scrupulos à sanctissimis Ecclesiæ piæ Matris legibus foveri credendum non est, ait Tamb. *cit. n. 16.* addens rationem convenientiam cum Ecclesia, seu Legislato Pontifex solos ministros justitiæ subiciat dictæ irregularitati, non alios: quia nimirum cooperatio ex officio minus videtur habere lenitatis; nam minister justitiæ ex officio obligatus velut ex habitu operatur, semperque paratus est ad illas deformitates patrandas: unde etiam cum semel patravit, quia tamen paratus ex habitu, minus videtur habere lenitatis, ideoque merito eum ab Altari removendum esse censuit legislator: alius verò non ex officio, & sine peccato cooperans, uno fortè actu, quia non cooperatur ex habitu, eum non ita esse alienum à Christi STI lenitate, adeoque nec irregularem merito censere potuit Legislato.

77 Dico autem semper, *sine peccato cooperans* nam si cum peccato, v. g. ex odio mortali, ac in dicta in reum ita cooperentur ad mortem ejus faciendam, vel accelerandam, cum ipsi non sint

ministri justitiæ, omnino contrahent irregularitatem ex delicto, & ex defectu lenitatis, uti cum *Tarriano* suadet *Tamb. cit. n. 19.*

Hæc ergo Regulâ positâ, vides clarè vel absque scrupulo liberari ab irregularitate omnes casus positos N. III. *preced.* & supra §. III. & IV. Omnes enim illi agunt non ut ministri justitiæ. Et insuper corollarie

Resolves. Non incurrere irregularitatem eum, qui I. privatim, & non juridicè monet, rogat, urget Judicem, ut justè occidat aliquem nocentem, aut privatim extra judicium instigat procuratores causæ, vel cognatos læsi, ut petant fieri justitiam, etiam pœnam sanguinis justè infligendam lædenti. Ita contra *Bonacin.* & alios, cum aliis docet *Verricellus* apud *Tamb. cit. n. 23.* II. Qui privatus ex simplicitate, vel etiam zelo justitiæ, juvaret carnificem in aliquo ad mortem infligendam, vel accelerandam, v. g. instrumenta, ligna apportare, rogam exstruere &c. III. Qui rogaret Judicem, vel carnificem, ut aliquid applicet, quo citius reus moriatur ex misericordia, v. g. ut opponat pulverem sulphureum pectori rei vivi comburendi. Item qui dat ex simili motione consilium ad mortem breviorè capiendam, ne diutius reus angatur: & his similia. Idem ibidem n. 20. & 24. IV. Medicus, vel chirurgus, si juxta artem suam curet, vel membrum secet, ac proinde præter intentionem eveniat mors, tunc non erit irregularis: Quia irregularitas hæc lata est pro ministris justitiæ, non pro Medicis. Quòd si tamen culpabiliter ex incuria

vel negligentia crassa mortes causent, certum
 fieri irregulares ex delicto homicidii, saltem
 rectè voluntarii, de quo suo loco. Idem dicendum
 de infirmariis, seu ministrantibus infirmis, si eos
 eos vertant de latera ad latus, transferant de lecto
 lectum, erigant ad capiendum cibum &c. si
 inde sequatur præter intentionem, & adhibita
 bitâ cautelâ, non erunt irregulares: nam hi omnes
 non sunt ministri iustitiæ. Sed de his plura
 de homicidio casuali. Plures casus particula-
 pulchros, sed rarissimos ex *Navarro*, *Diana*,
 aliis congerit Tamb. *ibidem* à n. 28. quos vide-
 potes, nam exscribere prælixum foret.

SECTIO II.

De

Homicidio in Bello justo &c.

SUMMARIUM.

83. *Bellum quid & quotuplex.*
 84. *Vsque ad n. 88. Bellum offensivum ex natura sua
 tum est, si fiat I. autoritate publica & legitima
 II. Causâ justâ. III. Intentione rectâ, & IV. in
 dō debitō.*
 88. *Vsque ad n. 91. Autoritas publica & legitima
 cendi bellum penes quos resideat?*
 91. *Qualiter, quomodo, & quando prohibitum sit Civibus
 propria manu pugnare? Vsque ad n. 96.*
 96. *Quando, & qua sit causa justa indicendi bellum.
 que ad n. 99.*
 99. *Quenam sit recta & justa intentio suscipiendi bellum.*
 100. *Quid agendum, quando causa belli utrinque est
 bilis, vel dubia? Vsque ad n. 103.*